

Luceafărul

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

A SCRIE PENTRU POPOR

a scrie pentru popor și a trăi împreună cu poporul, iată, în formularea și pe cit de concisă pe alina de via și cuprinzătoare, una din tezele de fond ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pe care, ca în altele ale împrejurării și de data aceasta, în plinul marelui forum comunist, dezvoltat-o ca pe o componentă de ordin ideologic și nu mai puțin estetic a întregului esafodaj de norme și principii care călăuzesc activitatea de creație, instrucția și educația în materie de formare și afirmare a noii conștiințe revoluționare, a omului nou, înaintat.

A scrie pentru popor și a trăi împreună cu poporul este sintagma care definește cel mai exact rolul și misiunea slujitorilor artei. Ea reverberază pe un plan superior însăși tradiția și aduce aminte de constelația tuturor marilor valori care au propulsat-o și prin care spiritualitatea românească a dobândit deschideri certe spre universalitate, îmbogățind patrimoniul cunoașterii și sensibilității umane. A scrie pentru popor a fost și rămâne dezideratul nobil al oricărei vocații creatoare autentice, modul înalt prin care ne-am putut mândri și păstra în datele ființei noastre naționale. Iși are aici rădăcinile sale puternice însăși înțelegerea istoriei și creșterea din adâncimi nebănuite chipul însuși în care găsim și ne totum asigurăm drepturilor și îndatoririlor noastre ca țară și popor la florirea culturii naționale — o realitate și un concept lotodată, configurația sub raportul creativității și manifestării prin cultură și artă din acești ultimi ani — nu s-ar fi putut produce fără aceste permanente și necesare limpeziri care au survenit în istorie și care își au matca în gândirea și opera secretarului general al partidului nostru, înflorirea culturii naționale n-ar fi atins zonele atât de înalte ale specificului nostru național și nu s-ar fi înălțat atât de organic în orizonturile ideii de epopee națională fără aceste mereu pilduitoare și constante demersuri ale celui care inspiră și călăuzește de fapt toate activitățile noastre naționale și sociale.

A scrie pentru popor înseamnă nu numai a-l recunoaște uriașă și inepuizabilă sa forță, puterea și vocația absolută a fi și rămâne „făuritorul și păstrătorul celor mai înalte tradiții de artă și cultură, al limbii române” ci și asumarea „unei înalte perspective, a acelor ample și cuceritoare deschideri în cimpul realității propriu-zise, a transformărilor revoluționare care s-au petrecut și se petrec în toate domeniile de activitate, a cea nouă calitate a muncii și vieții sub semnul căreia flinjează și literatura și arta, creația în general. Erosul

muncitorilor, țăranilor, intelectualiilor, subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, încreșta activitate tumultuoasă de transformare revoluționară a țării oferă minunate posibilități literaturii și artei creației de toate genurile, dând subiecte pentru opere nepieritoare, care să ridice cultura și arta românească la un nivel mai înalt de dezvoltare, să contribuie la formarea conștiinței socialiste a poporului nostru, să însuflețească în muncă și viață înmăra generală, să înfățișeze perspectiva, viitorul luminos al patriei noastre.

A scrie pentru popor, deci, și a trăi împreună cu poporul a-și asuma realitatea, a-și vedea și înțelege izvoarele vechi ale inspirației și a le transforma în operă la fel de vie, deschisă, durabilă, constituită nu numai în demnul ei și datorită pe care o resimțim, știind că din temelile acestui timp și ale acestei epoci se ridică cel mai grandios și mai înfloritor edificiu, acela al țării și al identității ei noi, socialiste. Sint orizonturi vaste care se deschid neînțelate cunoașterii și inspirației, ele, alcătuiesc modul și premiul operelor dar și pe acelea ale ființării, ale receptivității și integrării ei în circuitul de valori ale gândirii și sensibilității noastre contemporane. Patriotismul cultural, al creației atinge astfel mîntea și înimă tuturor generațiilor, este un fapt de istorie al acestor ani și în același timp de conștiință al tuturor celor ce slujesc cultura, literatura și arta.

Se înnoiește o tradiție astfel, se dă conținut și semnificație unei vocații. Marile dăinuri în timp ale țării, ridicarea la noi cote de relief economic și social a realității, împlinirea revoluționară ale acestei epoci primesc proba de sensibilitate a artei și consacră o nouă spiritualitate, un nou mod de a fi și simți, un nou mod de a vedea și înțelege realitățile. Numai trăind și scriind împreună cu poporul, pentru popor — spune secretarul general al partidului — participăm activ la făurirea prezentului și viitorului patriei noastre, creații de literatură și artă pot da opere de înaltă valoare, își pot îndeplini misiunea în formarea conștiinței socialiste, în care tot ce se realizează este destinat înălțării patriei noastre, înmăntării și fericirii sale.

A scrie pentru popor și a trăi împreună cu poporul este, categoric, definiția cea mai exactă și mai cuprinzătoare a locului și rolului artistului în societate, ea numește un destin și afirmă o infinită datorie.

Luceafărul

REMEMORĂRI

Singur printre stele

am în fală o fotografie — poezie — în care Vasile Vădulescu la anii maturității. Capul său cu oval prelung și așezat aplacat spre dreapta, într-o poziție contrapozitivă, față încadrată de barba înspicată poartă peceea unei melancolii adânci, ochii sînt limpezii, înălțați și resemnați. Două cute usoare porcesc de la baza nasului despicând ca virfurile unui triumf obrăvniț și elegant ca un diploma de modă veche; oștiam închis cu revere largi înfruntă de pește, simțindu-se în hazuarul de apă și pieptul cămasii învâlnite, cu gulerul îngust, roșu, contrastant, zăburat, cvasi-negru cu buline.

„Destinul acestui erigii învâlnită înto-are de nostalgia — dămare, mina scriitorului a valcărat cu corectă înălțare, înălțare înălțare, înălțare... Nici un nume, nici o vreme... / Chipul-nud al năvălului / Să-și, trăiască pînă la stele... / Fără însul care gemă / Pura vesă-ăte-a-și.”

Mircea Micu

„Horea” — sculptură de Ion Vlasiu

HOREA în proiecție europeană

Una dintre cele mai documentate și mai inteligente sinteze privind secolul XVIII european este monumentală lucrare în curs de apariție, a profesorului Franco Venturi de la Torino: „Settecento riformatore. Profetia italiana, necunoscută pentru lucrările consacrate Enciclopediei franceze, dar și miscărilor democratice ruse, se înfățișează un secol al Luminilor înalt datorită unui suzestiv joc de oțelini: după ce descrie marile momente care au marcat acest

secol, el urmărește modul în care se reflectă acestea în presa italiană și revine pentru a le sublinia importanța locală sau mondială. A pornit de la înfățișarea realităților politice, sociale și culturale italiene (în volumul „De la Muratori la Beccaria”), s-a oprit asupra relațiilor dintre forțele politice în cel de-al doilea volum și a lărgit considerabil cadrul expunerii în volumul trei unde a tratat „Prima cucerire a vechiului regim”. Cel de-al patrulea tom a expus „Prăbușirea vechiului regim” și

materialul a fost atât de bogat, încît autorul a dat la iveală două volume masive: prima parte a descris situația din marile state din Occident în preajma Revoluției franceze, insistind asupra Revoluției americane, în timp ce partea a doua urmărește lanțul revoluțiilor declanșate în Elveția, în Provinciile Unite, în Imperiul habsburgic, precum și fragmentele din Rusia. Impe-

Alexandru Duțu

Continuare în pag. a 8-a

SUB SEMNUL CONGRESULUI AL XIII-LEA AL P. C. R.

CULTURĂ ȘI SPIRIT REVOLUȚIONAR

Lumina din om

Revoluția socialistă a determinat reformularea amora dintre teamenii fundamentali și civilizației, între ei și omul — înțelesul înțelesului de revoluție, de mijloc și finalitate ale dezvoltării, ale schimbărilor sociale. La patru decenii de revoluție, în România, vedem repercusiunile acestea de substanță, de sens, atât în plan material, cât și în plan moral: înțelele muncii, datele vieții au o configurație specială, o identitate precisă, care le situează în socialismul românesc, le dă personalitatea noastră, de aici și de acum, conținut semnificativ de experiență, de practică a științei și de practică a unei viziuni noi asupra societății, asupra moralei muncii, a existenței. Ansamblu, vizind complexele relații din societate, adreându-se nu mai puțin individului și rolului său în societate. Revoluția s-a materializat ca un flux spiritual de mare vitalitate, lipsit de standarde și limitări rigidizante; și-a îndeplinit menirea creind o societate care și-a propus a fi operă a omului cu destinația omul. Faptul se cuvine a fi considerat din punct de vedere etic, moral, transformativ, educațional, și cînd parcurgem documentele celui de-al XIII-lea Congres al partidului, pătrundem datele dinamicii dezvoltării parcurse, cele ale viitorului, nu putem să nu vedem dincolo de ele, în ele, prin ele, profilul acestui om, această țară, a revoluției, a țării care a fost, a celei care va veni. Scriitorii își întemeiază construcțiile abstracte pe sintezele acestui concret, pe palpabilul din timpul care se scurge; și ține clară, iar pentru aceasta trebuie să ște s-o selecteze, s-o caute, s-o găsească.

Prin cele mai bune cărți ale literaturii române

contemporane, durata ni s-a intrupat cu putere emoțională intensă și viitorimea va găsi aici, în aceste cărți, secunda pe care noi, oameni ca toți oamenii, am trăit-o, ne-am trăit-o. Vor găsi secunda duratei noastre și spiritul acestei secunde. Spiritul ei tutelat de revoluția socialistă, acest spirit revoluționar despre care, vibrând cuvint de îndemn, ne vorbește tovarășul Nicolae Ceaușescu, situîndu-l ca un corolar al strădaniilor gândului și faptelor, ca un izvor proaspăt, datorat de energii creației. Este aici puntea între prezent și viitor, acolada care ne include pe toți, lentila prin care să privim împrejur spre a vedea cu ochii neștri, a discerne cu puterea noastră înțelcrină.

Construită în spirit revoluționar, lumea care se impune scriitorului apare ea însăși, cu cea dintii valoare, simplă dar de neoclită, a adevărului ei. De aceea, lentila pe care o pune în fața ochilor noștri spiritul revoluționar apropiu, nu deformează, limpezeste, nu prefăce, relevă, nu cludează. O realitate complexă, vie, deschisă, cu experiența ei istorică la fel de vie și deschisă, la fel de fierbinte și prezentă, cu traseele unor anticipări lucide și necesare, justifică de rațiunea de a fi miine izvoritii din lupta de ieri și de azi, se înfățișează scriitorului. O realitate care, văzută în spirit revoluționar, îl cere scriitorului să-și pătrundă acest adevăr în sensurile lui omenești, de lume a oamenilor, de existențe individuale pornite pe drumul ce ni l-a hărăzit nașterea în aceste vremi și locuri,

Platon Pardău

Continuare în pag. a 7-a

CREAȚIE ȘI ANGAJARE

A fi în limba română

Iimba înșămîntează gândirea așa cum apele fertilizează pămîntul. Nu se poate gândi decît într-o limbă anume. A gândi în limba română — iată proxima fatalitate a literaturii noastre vechi sau moderne, orale sau scrise. Contururile ferme, pregnanța cristalină, flexibilitatea mîdoasă a limbii române obligă, simulan, creatorii să preia, să exploateze, să prelucereze și să înnoieze acest tezaur inestimabil. Fîindcă limba oricărui popor — și poporul român bimilenar o dovedește — este un simbol, un semn și adînc scrupulos sufletesc năzuințele, fericirile, tristețile și visurile fiecăruia. Fîindcă fiecare se regăsește în limba română, locuind-o, după puteri și nădejdi, după vocații și ambiții. Orizontul limbii române străducea noastră fatalitate proxima. A știți acest orizont înseamnă a-ți clădi permanent, a-ți alimenta continuu, a-ți lărgi obligatoriu. Evenimentele importante, fundamentale din istoria limbii române, iată străducea fatalitate a scriitorului român, proxima lui exigență imutabilă. Pentru că aceste evenimente, astăzi, în anul socialismului, ca întotdeauna, strălucim în reflectul străducea fatalitate istorică a făuritorilor diurni și nocturni, nedormiții giei, ai laboratorului, ai ilăului, ai înblînzirii atomului și conștiinței. Și parafrazînd un vers devenit clasic, mi se pare că niciodată limba nu va fi mai frumoasă. Și cu deplin temei as îndrăzni să spun: niciodată limba nu va fi mai frumoasă. Deoarece în limba română se string, focalizate, toate eforturile de cuget și faptele înmiresmate cu aroma perenă a interesului comun, a viitorului ideologic și idealului omului omenesc. Nimeni mai firesc — pentru locuitorii arcului carpatic — nimic mai obligatoriu a fi fiind în limba română, în limba zarșitei clocoțoate a străvechii urcînd în străviitorime. Scriitorul român contemporan exploatează zăcămintul inepuizabil al limbii române contemporane. În care sînt teaurizate, nuclee de celulă, năzuințele și im-

Mircea Constantinescu

Continuare în pag. a 6-a

Vrerea noastră

Partidul e-al nostru dor — Speranța din triicolor; Soarele ce ne veghează; Gîndul, inima-n amiază.

Partidul e vrerea noastră — Zbor de pasare măiastră; Secunda de fericire; Nemurirea din iubire; Rugăciunea din credințe; Incolțirea din semînțe; Spicul pur care se coace; Și lozica mea de pace.

Partidul în toate este — Ca seninul peste crește!

El e timpul; neoprit; El e spațiul; înfinit; Energia din atom; Ce-i mai bun în orice om!

Dim. Rachici

REPERE CULTURALE CONTEMPORANE

O ediție exemplară

De curînd, în legătură cu reeditarea unor scrieri ale lui E. Serban Papacostea, hrii Ungheanu folosea, cu dreptate, o formulă ce se cuvine reținută: ineria editiilor. Prea adesea, reeditările sînt înțelese ca o simplă reeditare, un simplu reeditare, usor mari personalități culturale, fără osteneala selectării lor cu discernămint și, mai ales, fără aceea regîndire a valorii lor din perspectiva contemporaneității. Cînd este vorba de Nicolae Iorga, dificultățile reeditării sînt proporționale cu dimensiunile prodigioase ale operei: 1.359 cărți și broșuri și peste 25.000 de articole. Pentru a nu rătăci în Galaxia Iorga, este necesară perfectă ei cunoaștere, rezultată din sistematica frecventare și, cu deosebire, de confruntare permanentă a vederilor și concluziilor Magistrului cu stadiul actual al investigației istorice. Serban Papacostea și-a asumat reeditarea unui sir de contribuții ale lui Nicolae Iorga la studiul evoluției medievale (cu cea responsabilitate științifică caracteristică întregii sale opere, care îl așează între marii istorici ai țării. Și a spunem dintr-un început și răspicat: ediția sa este exemplară.

Exemplară, mai înțit, prin concepția dată la baza ei. Serban Papacostea a respins calea facilă a reeditării unor texte arhicunoscute și lesne de consultat în bibliotecă, a străbătut, cu siguranța venită din contactul statornic cu opera marelui istoric, scrierile lui consacrate istoriei noastre medievale și a ales 26 de studii și comunicări, care prezintă trei trăsături: respicite în perioade, ele sînt mai greu accesibile; documentația și încheierile desprind din analiza ei sînt, în cea mai mare parte, valabile și astăzi; direcțiile de cercetare, cărora ele se integrează ca și un sir de idei fecunde — acele scrieri de geniu care fac din opera lui Nicolae Iorga un filon inepuizabil — sînt de cea mai mare actualitate în mediul românesc.

Exemplară în volum. De departe de a fi un mozaic, volumul se axează pe una din idelle fundamentale ale gândirii lui Iorga, pe problema

Fl. Constantin

Continuare în pag. a 7-a

● În paginile 4 și 5: ● Intilnirile „Luceafărului” în județul Alba ● 1784-1984: ISTORIE ȘI PREZENT PE URMELE LUI HOREA ● Reportaje de ● Sânziana Pop ● Corneliu Ostahie ● Constantin Stan ● Sorin Preda ● Liliana Ursu

TOAMNA ÎN TRANSILVANIA

Vasile Rebreanu

asotimp al sintezei, toamna ne simțete în vremea echinorului cu aronice, cu geometria lanului dispărut, cu dulceața luminii și rotunjimea fructelor. În acest anotimp al împlinirilor, brațele celui hărăsit se spiritualizează, iar sufletul nostru dănae nostalgic, asemenea cîmpului cuprins de dorul podoabelor absente acum, înecat de nostalgia răscolitor zăpezi.

Aprins de lumina unei stele apuse, sufletul nostru își amintește de mare, de iubiri vechi și uitate, care răzbat în noi prin misterioase decantări de parfumiuri. Prin ciudate distilări otonice, sintetizînd coloana înaltă de flăcări, dănuid pînă nu demult stînsă. Inima noastră, asemenea unei aconci, vîștește de cîntecute mute.

Te văd venînd, nu știu de unde, și-ți simți în depărtare pasii. Îți aud, ce cîntăci, ca într-o imensă, reverberată amforă. O amforă a tristețorii, a nostalgilor, a unui dor pe care l-aș amina, dar care mă învâlnie și mă ingenuche. Simțindu-te în apropiere, mîreasma ta mă pătrunde și simt ametea ca de o femeie și carnea mea suride odată cu răzduhul care, și el, te simte și te adîmteca. Chiar dacă marea mă mai cheamă ancestral, întrînd acum în grîdînd, luînd acest măr, rotund și cop, gustînd din prunelă învrouate, te simt prezentă, fruct rotund ca o lacrimă.

Via cu strugurii ei plini de lumină, de vittoare lumini lichide, ești tot tu, deși nu ești încă aici, lîngă mine. Pădurea rugine și lîmțitită, îmi șoptește că în curînd vei sosi.

Te presimț în zborul nostalgic al cocorilor, în rădăritul și apusul lumii, Stele se întuneacă

Generația luptei cu inerția

Runele memoriei

Universul poetic al lui Gheorghe Istrate, în imaginile pe care lirica sa le oferă cu ipostaza maritată, este o lume ancestrală, enigmatică, în care totul răspunde în mit și în simbol. Inconștientul poetic anunță o structură fascinantă de forțe htoniene. Forme grele, învăluite în ceață, în aburi, sau „vălătuci de pulbere” se ridică, rămânând pe jumătate înfipțe în pământ. Mai tirziu, spațiul liric va fi populat de asemenea staturi stranii contemplând mișcarea astrilor, ca niște idoli ai unor civilizații necunoscute. Poezia desfășoară ceremoniale de inițiere în taine obscure, prin gesturi cu funcție magică, de întemțiere și de cult al strămoșilor: „aici unde pământul răsuflă să batem bunilor un stîlp fierbinte / cu-o pasăre-ngropată-n miezul lui / aici va fi vîrtejina poruncii — / lumina neamului și așezarea lui / aici va fi odăia vracului / ce crește-n fiecare deget umbra / împărățiilor neamului”.

Simbolurile frecvente sînt ale vieții primordiale „cuibului”, „șparului”, „oul” („Cură de mî”, „Casa”). Totul este pe jumătate înfipț în pământ și are o solemnitate tristă, în monumentalitatea formelor: „au împietrit în carul lor și tac / cu lancea ploii-n creștetul țării / văzduhu-ntr’eg și-a înghețat lăstunii / deasupra fugii lor din veac în veac / ei treacă prin teacuri de tristețe / cu degetele-nmălmă-n stea / simpla-n jurul lacrimii petrece / o turmă de pământ cu talpa grea” („Strămoși”).

Ființa poetică pare a fi, în felul ei, un ax al lumii, cu rădăcini în pământ și cu privirile nesfîrșindu-se în spațiul astral, dar în același timp prin ea comunică generațiile trecute și cele viitoare. Gheorghe Istrate are deseori sentimentul multiplicității eului, al răsfrîngerilor de planuri fizice și temporale. Dacă fiecare ființă poartă în sine pe cele din care descinde și imaginea urmașilor, fiind o vîrjigă în lant și lanțul însuși, fiecare ființă își poartă propriile contradicții, „popas între vis și ocară”, cărora le corespund acele „măști” pe care le încercă mereu poetul.

Una dintre obsesiile acestuia, prezentă în multe poeme, este copilăria. Gheorghe Istrate încearcă, în poezia sa mai tirziu, aspirația regresivă și nostalgia erilor anterioare: „vai știu: de-acum vei fi mereu matur / cerceii voci: nu mai sună moale / imi port statua oarbă pe sandale / să-mi ure lumina rece în azur / / eu am pierdut copilul care-am fost / s-a înălțat vîsling în alte taine / nu pot să știu cum a pierit din haine / gîsindu-și altă stea adăpos: / eu port pe pleoapă lacrimile sale / deși de-acum voi fi mereu matur”.

Fiind un poet solemn și fără euforii, Gheorghe Istrate nu accentuează totuși aspectul de lamento și nu devine patetic. Imaginea copilăriei este singura care aduce o lumină în viziunea sa altfel sumbră. În acea lume fără planete, ca un pustiu de humă și de piatră, de nămol, peșel „ev bătrîn” cu nune, cu „inscripții sălbatice”, cu ritualuri cîștate. Invocația copilăriei are însă și ea aceeași aură mistică, imblinzită însă și fără asprimea solemnă a poemelor despre timpurile ancestrale: „acum-cînd timpul petrece cu sine / cînd clipa roșește lacuri pe frunze / copilărie cu poala foșnind de albine / te caut prin cenușa suspendateelor punți / copile tu stai într-o armură de floare / pasări mereu te vînează de sus / să te înalțe, să te coboare / prin cerul lor presăpus”.

Gheorghe Istrate este unul dintre creatorii de universuri lirice proiectate exclusiv de imaginație, fără reminiscențe din concretul imediat. Lumea sa aspiră, rece și pastie, se înrușește cu spațiul „climpei eterne”, al lui George Albotu, cu teritoriul glacial, cu armuri și sculpturi de oțeluri al lui Florin Mugur, cu spațiul învăluit în tenebre dintr-o parte

Sultana Craia

a poeziei lui Grigore Hagiu. Fiecare poet păstrează însă personalitatea distinctă a structurii sale.

Fără a fi criptică, poezia lui Gheorghe Istrate manifestă o tendință de încercare și de regresivitate interioară, care coexistă însă cu nevoia de conf-stine conținută chiar și în „ritualurile” sale. Sentimentul dramatic este predominant încă din poeziile de început, dar dobîndeste alte nuanțe în poezia mai nouă. Dacă în primele volume el se concentra asupra strămoșilor, asupra strămoșilor comunității retrase în sarcofage, în poezia mai recentă florul thematic este exclusiv al ființei poetice însăși. Solemnitatea inițială anula parțial tragical pe care însă individualizarea trăirii, la maturitate, îl dezvoltă: „ce să refuz și ce să mai accept / toate cuvintele miras a moarte / bat clopotele-amurgului în piept / mirosul lui copile ne despart / încep o floare și-o termin în zori / mi-e ingerul bolnav și mă refuz / că-mi Doamne plînuși unei mari condorii / și dă-mi ninsoarea prancilor pe buză”.

Poet cu o personalitate ce s-a format și a evoluat în modalități proprii, Gheorghe Istrate a creat o poezie cu subtext reflexiv autentic, aspră, dramatică, realistă, prin experiența interioară convertită în imagină și în expresie simbolică.

Sultana Craia

Triumful duratei

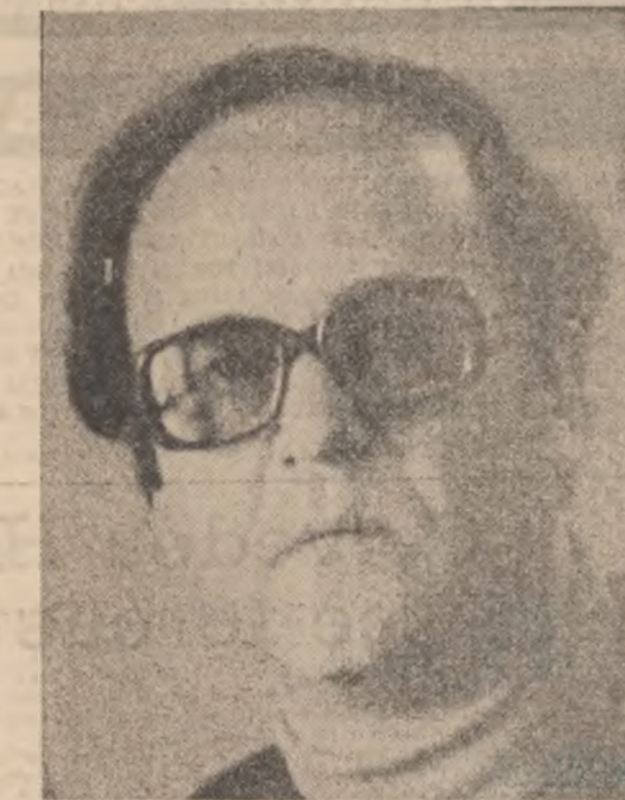
Postul subcarpaților podgoreni, adîncii în ritualistica fără vîrstă, este A. I. Zăinescu, un inclassificabil liric imagist, reflexiv și alegorist, slăvind elegiac parabolurile pierdute țărănești. El începuse, în „Zeli necenzurată” (1967), precum un elipic energetic, poetul era rapodul podgorilor pe care le înfățișa mitic și cum ar fi fost pline de miracole, de rituri inemorale și de obiceiuri sempiternice. A cînta calendarul agrar și se părea, de aceea, forma cea mai pură a devoțiunii, și cu toate acestea el nu rămînea la acest didacticism antic, de felul lui Hesiod. Lumina lui nu este abasa elină și apolinică, podgorcan, poetul, este un diomisiac fumeșos, cu senzorialitate brută și barocă, cu un instinct vizionar de esență teribilului. Acum, podgoria lui paradiziacă și populată de cai apocaliptici, de berbeci, de o întreacă faună virilă scoborînd miracolul aproape de realitățile accesibile. Din ritualistic și repetabil, adică din mecanismul elementar al lumii rurale, poetul ajungea în mitic și în miraculos. Misterul lumilor este acî și misterul poeziei, bizuță sub raport stilistic pe asociativitatea imagistă care scoate efectul din coincidențele de materii incompatibile. În acest spirit, înflăcărât de mituri, vîntul și ca e lance, lumina e aspră, somnul e tirziu ca o lunte, muntii parcă ar zbura; poetul contaminează esențe diferite și adesea contrare, vînd să reveleze ceea ce este ireductibil în univers.

„Revenim într-un cîmîtur de masini” (1969) vine cu o des-măsurare de vers amplu, indiferent la perfecțiunea ritmurilor supuse acestuia unei respirații poetice sacadate. Însă și continuistic poetul a înaintat, adîncind ruralitatea pînă la a da o semnificație de dramă universală. El este între acei poezii a misterii în fermentarea, liriei, de obicei, al cîmîtur, cîștate silvose sîmînta, simburii, pînăntul, pînănt, vegetația, spicete, podgoria, adică niște interpretări ai ritualistici regenerative, a cîștate emblemă poate fi considerată „veșnica re-înnoțire”. Filozofia lui e patrigeneză, senzualitatea e, ca să zicem așa, aplicată în metafizic, planta nu mai e trecătoare vegetală ci speța ei nemuritoare.

Și cu toate acestea, poetul nu a surprins momentul autofic al regenerării ci mai degrabă pe acela al extincției, naturismul lui diomisiac are în vedere jalea morții și nu ferici-cirea resurrecției.

„In zale elbe” (1971) dă acestei stări tenebroase o și mai pronunțată înfățișare oraculară chiar dacă substanța superfi-cială e tot aceea a ruralității fără vîrstă a țării, piatră, plu-gul, grădina, toacă bîntînd de vecerime, frunzele, colințele, fier-straiele. Dacă substanțial poetul a complicat pînă la oracol imaginea lumii pe care o desfășoară, stilul a cîștigat enorm în epicalitate căci poetul, care pune acum accentul pe subiectiv, face din real o prelungă pînă pe unde zugră-veste hierarhiile lui sufletesti. „Grădinițe acesuse” (1974) merge pe aceeași idee, a ritualității care determină pe individ.

Cultul spețelor, caei A. I. Zăinescu înțelegea mereu prin materie — esențe, e, în sfîrșit, odată cu „Legea vieii” (1976), fundamentalul și al filosofiei și al stilisticii. Poetul e acum un reflexiv obiectiv, care pornește de la contemplația unui obiect și meditează privind dinspre obiecte către om. El e imbrățișat, de aceea, un stil de fabulă sau de apolog, infri-cosat parcă în a denumi cu precizie, e un poet al imagi-nației turburate de asociații, de comparații, este un analogist. Totul corespunde în tot, lacrima doștește, norul vorbește prin semne, febra e „cu gheruții”, steaua sună sau se zbate, pînăntii sînt „tulburii”, scoțiile înfloresc, plantele sînt de piatră, astrele mișcă ocult arborii, piatră e inari-pată, omul seamănă cu negurile. Unei astfel de imaginații care asociază totul îi corespunde și o antropologie de o for-

Artur Silvestri

mula specială, unde omul e pasiv. „Locuit”, „privit”, „văzut”, urmărit, captiv, bolnav pe căi oculte. O imprecizie filozofică a pătruns pretutindeni, pînă și în imaginație, căci poetul se sforțază a cuprinde o noțiune printr-un sir imens de supoziii. Ceața, norii, aburii, fulgerele, invadează acei țări roii ale poeziei, lumea e și ca imprecizie în chip de țări de aer, cer, nori, stea cu fîcșonele ei iluzorii. O turbare afectivă, ca de rasă veche, cu neputință de identificat, e acum esența ireductibilului sufletesc.

Aceasta e în definitiv legea vieii, regenerarea fără sfîrșit, misterioasă, imanalizabilă, petrecută în afara omului care, prin raport la universul forțelor negidindioare, e doar un element între altele. Acest simț al naturii libere care e la poet o necesitate neînțeleasă face din poezia lui A. I. Zăinescu și o experiență a umanului dramatic, aflat în procesul de facere și desfăcere al lumilor pe care numai el o poate pricopa fiind, cu toate acestea, înapt în a o modifica. Fără de această condiție de „trestie gînditoare”, spiritul a găsit numai soluția culturii arhaice, a ritualului colectivității subcarpatine căci poetul e unul dintre cei puțini care știu să transfigureze sufletul unei comunități în condiție adine subiectivă și să interpreteze, în chip de rapod, înfățișabila trecere a clipei în durată și în permanențelor în istoric.

Artur Silvestri

POEME DE GHEORGHE ISTRATE

bărăgan

pămint clocit de berze scrum de tuci
blăni invărgate-n ochiul zilei
ierburi rostogolite-n vălătuci
pe pulberea dospită a reptilei

pămint cu lespezi lînce de soporile
amiază fiartă nădușind a ploaie
vîntul în galben se azvirle
cerul acrește în noroaie

trece un tren scrișnindu-și zgura
deserturi de căldură lepadînd
și după el se-nvolbură de-a dura
popoațe de ciulinii migrind

nave zvîntate satele rămîn
pe oase de bărbăni clădite
și urșii ne cutreieră stăpîni
spînzurările-arcuite în ispițe

sonet

hai să vislim copile înapoi
să-mpingem calul din cursim în singe
să rupă umbra care ne tot stringe
în hamurile-i aspre pe-amîndoi

acolo-n rouă iarba tot mă plînge
ea ne așteaptă cu ceasfaturi
să ne desprîndem talpa din noroi
să ne ferim de-nghetul ce ne-ajunge

hai să vislim spre calul tutelar
prin el destinul nostru luminează
alunecarea-n marele cîntec
ce ne măsoară pururea cu-o rază

vai pruncule zăpada n-are rost
nu mirosim a pășări care-ou fost

ritual

clapotele mari din rai
răsturnate peste lume
vai sint capete de cai
trase-n sfîri subțiri de spume

vai mai trece prin zăpezi
mari cutremure de iarbă
casi mei cu coame verzi
lume de văzduh dezmiardă

cînd copil am fost cîndva
strîns în ceruri ca-ntr-o țasă
apa-naltului era
nădușeala mea trufașă

stă pămîntul ca o sa
pe spinările involte
prîntul lumii călărea
bolte-ntoarse peste boțe

eu cînd voi pieri-ntră spini
doar un cal va vrea să-mi ducă
tot pămîntul prin lumii
car albastru sau nălucă

ceiest

mi-e trupul încă nevîntat
copil căzut din nopți cerești
m-am învățat n-am învățat
cum se respiră în povești

aceste capete de oase
nu pot să-ntînda aripi mari
mi-s tălpile în zbor sfioase
nemaștiind să steo pe iar

mă-deamăni sevele planetei
să cad cu buza pe izvoare

cînd în captorul alb al setei

se învelesc în frig poaore

dar timpul vai mi-e împotrîv
el mă răstoarnă înapoi
într-o cleșădă în deridă —
ghețar pe-ocean de noroi

vai n-am știut să mă rănesc
cu brumela adevărate
un ger prelung nepămintesc
mă dogorește greu din spate

ritual

stau singur între sălăși și ascult
strămoșul care mi-a vorbit demult

fuioare de lumină pe sub praguri
se-nvolbură ca viespile în foguri

și somnolente umbre prin peret
mi-apasă-n oase putrede peceți

iar săbii stranii ochiul mi-l despică
albind deodată în această frică

ingrămădînd tot singele-ntr-un deget
să-mă năluca-n geomunii încă prețet

că mi se umflă hamele-n cuiare
și pruncul singelui bătrîn imi cere

să dezevesc din gîndul ce-mi rămîne
mumii necunoscute și păgîne

să ne-mi gîșesc zăbîndu-mă-n pumnole
perșii spîntului moale

vai sint chemat să mă întorn buimac
în zăcătoarea lungă-a alții veac

de care nestînd mi-e dar — și voci
înălăcrumote-mu poruncesc prin rici

ostfel străpîng altore prin altore
mă prăbusec în primele lipare

și toate măștile imi curg pe chip
lopîndu-se în scrum și în nisap

e poate vreo danță repetată
să-mi cos pe oase carnea speriată —

această haină cu miras bătrîn
în care-s pedepsit să mai rămîn

să mă oplec și să ridic făclia
ce izbucnește-n toată veșnicia

dar orologiu astrului înghețat
și-an inger mi se smulge de pe tală

săgețile

lui Nicolae Bălgar

prietene știu: șoapta mi se face mai
e-atî puțin e-atîa vis
hainele pe noi se veștejesc și se strică

ochiul pătrunde lumina cu teamă
piatră sub tălpi putrezind se deștamă

sarpele

în ochiul lui plutește casa noastră
cu soarele în rana sa albastră

cu orbu-n pleoapa cere l-a născut
ce sufletul în cana lui de lut

numai pămîntul robdă și veghează
lumina ce rămîne-ntr-o rază

cînd pulberea de sarpe ne depune
în roata cadelor mereu străbune

ce pururea prin veacuri ne adună
pe tîrnuș-ocesta-nceusat de lună

el e a sobie ce lacom taie
curubul spic din sacul lui de paie

e ceasul umed care întîrzie
să-și sume așezarea-n veșnicie

e încercarea noastră disperată
de a roși blestemele deodată —

căci Sarpele prin noi mereu desparte
clopotul viu de clopotul de moarte

vis

eu am visat deasupra tuturor
un ceas cu săbii care-și taie ora

a talnă mare-nșingera cuvîntul
acoperim cu umbra lui pămîntul

am vrut să știu și-am întrebant năuc
dar mi-au țîșnit prin vorbă șerpi buluc

din vîntul stelei albe răstîgnită
ne pedepsea o vrețe mîstănită

vean zea barbar rămas neputrezit
prin tîmna singelui ne-o fi zărit

va fi vîrsat otrava din călcîie
pe creștelele noastre de tîmăie

și — m-am trazit învesmîntat în zori
în hama scriberii lui și în sudorii

și-am vrut să sparg aceste voci confuze
dar vorbele mi-au ars incept pe buze —

și doar cenusa lor se mai presară
pe trupul nostru de copil și fiară

ritual

aceste ore care dor
sunt un parfum prelinis din rană
să ne grăbim că se deștamă
îngăduința morții lor

a prea devreme prea decis
se stînge-n ochiul meu privirea
e-atî puțin e-atîa vis
e-atî de vagă nemurirea

mai dă-mi un drum să-l abosesc
mai dă-mi o lume ca a Troiei
mai dă-mi un scut împărătesc
din singe să-i dezgrop eroii

dar uită l — vorba-i doar un vad
nici sufletul mai mult nu crește
vai stilpii visului cum cad
sub steaua care-mbătrînește

aceste ore care mor
mai sint miraj ? mai sint minciună ?
e cerul un capoc sonor
cu șerpi ce spinzură-n futuru

POEME DE A. I. ZĂINESCU

țara

Duh al pămîntului de rouă înscipat,
Ca un capac de foc ce ni s-a dat
Și s-a trîmis, prin rădăcini de veste,
Această sleră, țara care este.

Țara, după mamă și tată tinid-o
Veacuri în brațe și binecuvîntind-o.
Ducă cei vii, după cei morți și după
Cuvînt, această vie-năsimintă cupă.

Fără de marginea aceasta, rară,
Ca o dumnezeire, țară,
Țara, ciopot mereu deșteptind
La urechea mea fii și fîcînd de gînd.

Măturătorul de frunze

— De ce mătură, domnule, frunze ?
Uite, una și caută rădăcinile-ascunse.
Le cercun ardeau copacii, nîndu
De cercuri și el mătura gînduri.

Se vedea cit de celo că este străin,
Ochi după cum și-i muia-n rouă puțin
Și după niște haine pe el, îngurdate,
Greie ca pentru eternitate.

În fiecare toamnă cînd arborii-si losă
Frunza pe jos ca un dor de acasă
Și mă întrebă, una din ele, cine sint
Ca a tulburare în formă de gînd.

Galul de aer albastru în care întosem
Ca într-o țară de purpură și de măsoe.
— Numai unghia, domnule, de la pictoare
Numai lacrima și tot o frunză imi pore.

Pe un pod de nori, subîntindu-se blind,
Măturătorul de frunze, tăcînd.
În cercun ardeau copacii, nînduri
De cercuri și el mătura gînduri.

Hornari

Ca niște hornari ochii mei au curățat,
Tocă noaptea, stelele, și-acum
Mă-nerebati de ce sint roșii, de fum,
Pe pămînt de ce singe se vede, uscat.

Pentru cine fînginea, purpura, sorții,
Zănu și cumpăna, unde paruncă,
biestem ?
Unde-nnoială, lumină și tot ce avem,
Dacă prin unghia lor rouă văd morșii ?

Mi s-au aprins, de scrum, pleoapele,
nu vedeti ?
Ochi mei au curățat stelele numai,
și-atî.

Și imi legați acum imi de-ntrăbări
de git,
De ce-a-nflorit, imi cereți, caria-n perșii.

Cine cu crudă rîsuflarea guri-a sport
Pinza pînăionierii moale și-a trecut ?
În ceorăcînd prîvighetorii cine suflet
temut ?

Ce zic de frunze arborii cînd
se despart ?
Nimic, nimic mai mult ca un hornar
Și-aceia-nnoavoi de aripi încă,

Uitat cînd somnul, totuși, vi-e destul
Și vă uități la el c-un dulce ochi, amar.

Lîngă statuia copacului

Lîngă statuia copacului, fructul ofrândă
căzut.
Numai urme de dinți, flăcări scurse
în coajă.

Nu mai cîntec pînă la viermele din mijloc

Nu mai biruință pînă la lebăda care-o
tăcut.

Și numai grație, grația cu care
se dezevesc păduri,
Pînă la țipătul mării, uscat, numai
frunze

Ca niște cărucioare cu fete de aer
ascunse,
Numai dorință picurînd singe ars
în neruri.

Nu mai voluptate în ceorăcîndul mării,
doar semne,
Somnambulii în măști de spumă, strășini.
Cu cite o insulă-n brațe, cerșetori

Mcrea-ngropindu-li-se-n oase ca-n
steme

Și numai grație, grația cu care începe
un joc,

Nu mai grație, grația cu care se
întîmpină săbii,

Lîngă statuia copacului, ca un un duș
de corăbii,
Fructul ofrândă-nvîind ochi și gură
la loc.

Glorioși cei plecați cu cite o horpă-n
războaie,

Naufragiați cu cite un transdrif în ochi
scris

Nu mai jurămînte în fructul ofrândă,
doar vis,
Umbre pe paradoseala lumii, de ploaie.

Și numai grație, grația cu care
se aruncă un scut,

Nu mai grație, grația cu care
se întîmpină-o reză

Lîngă statuia copacului, fructul ofrândă
căzut.

Uneori ești atît de departe

Uneori ești atît de departe, departe,
iubito,
Încît într-un nor mă visez — și sint nor.
Dureror cresc în jos, poate altfel
de zbor,

Rădăcinos și cu toate aripile-năumtru.

Nimic nu mă mai amîntesc, nici dor
Și nici fulger adînc ce se tulbură,
Mă uit în sus, dîră-aproape de purpură,
Și e seară, o pasăre-a ars încolor,

Inflexibil mi-e singele, clește,
Și în strîmsoarea lui aștri tipă, de fier,
Dureror cresc în jos și-aud lume pe cer,
Mă uit în sus și-aud iarba cum crește.

Locuți sint de-o ană pînă la pierdere,
Pînă la pierdere umbre și văi înconjur :
Uneori ești atît de departe, departe,
iubito,

Încît într-un nor mă visez și sint nor.

Pictură naivă

Vieta aceasta nu-i vieta noastră,
Nu-i traim vieta celor mai dinainte
de noi,

Sintem în urmă cu-o viață.
Viața noastră se află în miinile copiilor
noștri,

Ei fac ce vor cu ea.
Ei se joacă ari sau se pot bate mine,
Ei desenează flori în ochii noștri,
Ne desenează pe noi într-un turn

Și asta numim noi
Pictură naivă.

Somn

Ca niște piramide-n văzduh, albe,
În bubuturi reci, de argint, cresc
luminile ochilor,

Tot mai adînci, mai departe acum, poate
vor nînge,
Am astupat toate văile somnului reci
și vor nînge,

Sint sigur acum, pot să jur că aceasta e
Singura, cea mai grea, dureroasă
nînsoare,

Trupurile noastre-au trecut cea mai
turbare vamă,
L-am întîlnit și cel de al doilea război,
L-am încheiat pace,
Am pus semn

Și acum
Trebuie să ne trezim, să ne ducem,
Singuri, toate piramidele în spate.

Arheologie

Teascuri grele de foc purtăm pururi
în oase,
Reumatec pietre pe deal și durerea
Aceasta podgorie se cheamă, un astru
Pe care ni-l împrumutăm unii altora.

Dar degeaba ger, ochii-acum ca niște
orase

În care se așează mult popor, plăcut

Întâlnirile "Luceafărului"

în județul Alba

IN ACEST NOIEMBRIE, CIND SE ÎMPLINEAU DOUA VEACURI DE LA REVOLUȚIA LUI HOREA UN GRUP DE SCRITORII TINERI A UMBLAT PRIN APUSENI, PE DRUMURILE CARE AU TREZUT ÎN ETERNITATEA MARELUI ACT REVOLUȚIONAR ROMÂNESC...

Ce vede Horea pe fereaștră

1. Sint două dealuri. Două piramide argintii așezate în stînga și-n dreapta soarelui. Dacă ai cobori o rază perpendiculară pe lume, cerul s-ar îndoi pe ea ca o pagină de hirtie și un deal s-ar suprapune perfect peste celălalt...

2. Să te naști pe un deal așezat în dreptul soarelui vechic și să mori zdrobit de călăi! Nu cred să existe explicație pentru drama, un înțeles normal pentru o asemenea abateră de destin...

ESTE. Nu ERA. Al tuturor motilor și al tuturor dealurilor și cătunelor pierdute în cetatea de piatră a Munților Apuseni...

și se-a mai dat înapoi pînă la Marea Unire de la 1 Decembrie.

3. Timpul scurge în căutarea de înțelepciune. Există întotdeauna o privire deosebită dar care s-a pierdut în timp...

Motii nu pleacă, de exemplu. Nu-i taie soarele răspindite pe dealuri cu toate că drumurile copilor către soare și lung și aspru...

Sint multe plaje, aple toate să întoarcă "conștința" care li ține rădăcinile în țară...

Sânziana Pop

Fotografiu de Constantia Stao

La el acasă

dincolo de convingerea reală cu care m-am apucat de lucrare... micle discursuri retorice ale gîzilor...

Pentru mine, contactul primului cu Tere Mălina e unul dintre momentele cele mai importante din viața mea...

Corneliu Ostahie

Despre mai multe

imagina cheia, imaginea deslușitoare ceea ce văzusem pînă atunci, cotototînd cu ochii din dealul Fericețului...

2. Chiar și înainte de 1700, ne spune Ruxandra Șanta, există plîngeri, și în măruntățile ascunse ale munților...

teatru

Într-un parc... pe o bancă

Despre oameni în singurătate dramaturgii au scris în varii registre, încercînd să dea glas fiurilor existențiale...

film

Amurgul fîntînilor

In filmografia lui Virgil Calotescu Amurgul fîntînilor este foarte apropiat tematic de o memorabilă creație a cineaștilor și anume, Mastodontul...

Călin Stănculescu

Lirică din

R. D. GERMANĂ

BERND RUMP

Legenda comunismului din Vogtland

Hoelz Max este iarăși în țară Cu trupa lui roșie, mobilă, În Falkenstein la patru di de dimineață...

Comunismul în Vogtland Incepe azi la patru dimineață Să-l lăsam să-ncapă deci Alfifel n-o să-l vedem în vece...

Hoelz Max imparte tutura bauri Aur, argint, măiașe, vechituri Lapte, ouă, brinză, piine, vin...

Comunismul în Vogtland Incepe azi la patru în zori de zi Să-l lăsam să-ncapă deci Alfifel n-o să-l vedem în vece...

Hoelz Max se ține de 3 zile pe piciorii Apoi inevitabil înfringerea apare Timpurile încă nu s-au cup...

KURT DRAWERT

Dialog

Războaiele din exterior Vor deveni războaie din interior Eu stau în cap...

Ah, las-o bală!

Tine-ți gura

Și mă uitam increzător După o geană Nici nu-ți inchipal Cum ne răsuemă gîtul...

Termină

Și lasă-mă în pace

În orice caz e mult mai bine Să sperî Decît să nu sperî Și astfel m-am potolcit Din nou...

În situația de la care am plecat.

Spiegelarbeit

Mărește-ți ochii, micșorează-ți nasul Scurtează-ți gîtul

Urechile, ceafa capul Lungeste-le, strimba-le, dislocă-le

Răsucește-ți bărbia Incurăță-ți fruntea Rotunjeste-ți gura Intinde-ți pielea...

BENEDIKT DYRLICH

Poem

Zace depletit pîrul tău Pe ceașful motolotil Nesfîrșit numărul auritelor strune Ce fac să răsună...

CHRISTOPH EISENHUTH

Cai pe malul mării

Seara marea este iarăși a pescărilor prin briza ce-i întimpină prin briza ce-l întimpină Nisipul își culcă liniește...

Ki sint aduși de tineri bărbăți Copiile lor ating valurile Căi aducea zările...

Se-mpărătie în apă jartu din soare Spațiu e-un tablou mișcat de mișcare Miinile se infing în coamele zbrătoare...

Cerul schimbător se oglindește în mare Căi vin de la apătoare Sierății lor ferecat e de bolta-nersării...

ROLAND KLUGE

Înnoire

Cap cu plăcere Bîrbie Cu vechi proiectie Astfel Se simte șarpele Cînd îl heșpădă...

Meditație

Încet și în întreprindere Fier și în strălucire-ți Fotografii Bîrbie Dar un pot să-ți afle obrazul...

Privind în profunzime recunosc: Adevărul Se ascunde la suprafață.

În românește de Carmen Francesca Bănciu

CULTURA ROMĂNEASCĂ ÎN LUME

„INTILNIRI cu istoria și cultura română” este genericul sub care se desfășoară în orașul Italian Torre del Greco de lângă Napoli o manifestare complexă dedicată țării noastre.

O SEARĂ ROMĂNEASCĂ dedicată aniversării faimei statului unitar român a fost organizată de filiala din Nottingham a Asocierii de prietenie Marea Britanie - România.

VIOLONISTA Mihaela Martin se află în Statele Unite pentru o serie de concerte. Presa americană a elogiat performanța artistică a violonistei române.

LA ALGER s-au desfășurat „Zilele Internaționale ale cinematografiei”, care au inclus și o medalion închinat filmului românesc.

LA HELSINKI, sub auspiciile Federației Asocierii de prietenie dintre Finlanda și alte state a fost vernisată o expoziție internațională pentru inculcare și activități culturale.

„...ACEASTA este puterea unei muzici deosebite, interpretate magnific...” Un spectacol muzical ca acesta se poate vedea foarte rar.

„POSTERUL „Radio național” și „Radio America” Latină din Costa Rica au dedicat României mai multe emisiuni speciale.

LA „Onakau No Tama Hall”, cunoscută sală de spectacol din Tokio, a avut loc un concert de muzică românească avîndu-l ca protagonist pe artistul japonez Hidenori Iwata.

BIBLIOTECA română din New York a organizat astăzi la sediul său, cit și în alte orașe o serie de manifestări dedicate culturii noastre.

LA SALA „Baron” a venit primărit din Viena a avut loc o manifestare dedicată aniversării a 200 de ani de la nașterea răsăritului popular din Transilvania.

Au fost scosese în evidență marile realizări obținute cu dezvoltarea economică și culturală și culturală, în ridicarea nivelului de trai al populației.

Într-o încheiere manifestării, actorul Felix Francny a recitat versuri închinată lui Horea de Mihai Eminescu și Aron Cotruș.

Într-o încheiere manifestării, actorul Felix Francny a recitat versuri închinată lui Horea de Mihai Eminescu și Aron Cotruș.

Manifestarea, la care a participat o numeroasă asistență, s-a bucurat de un deosebit succes.

BALCANICE

FIVOS DELFIS Ugere de rouă

Pentru tine a imbrăcat pădurea verde vespim Ugere de rouă sînt buzele și sinii tăi. Ugere de rouă sînt pînă în palma mea...

CĂRARE ȘERPUIȚĂ Șerpuia cărare Toideana l-a fost drumul cel drept Care ducea spre lumină.

ACELA A FOST SUNETUL TIMPULUI TĂU În zadar te caut și te pomeneș. Acela a fost sunetul timpului tău...

În românește de Dumitru M. Ion

REPERE

Despre pasiunile sufletului (I)

Ca de a doua serie îngrijită de Idei Segeș, a doua serie a „Clasicii filozofiei universale”, păind a avea o soartă mai bună decît „Bibliotecă Orientală”, din care nu a apărut de mai mult timp nici un titlu, destul de interesant...

tului filozofic românesc de mine. Dacă Heidegger avea dreptate să afirme că nu se poate filozofia decît în patria spirituală a Eladei (el spunea chiar că „verbul” trebuie auzit grecește grechiesch gelort, pentru a putea ”gînci” o adevărată...), atunci vom recunoaște că cititorul de la noi începe să devină în sfîrșit familiar cu acest mare demers al spiritului. Intorcîndu-ne la Descartes, marelui „moder”, vom nota mai întîi plăcuta surpriza de a vedea că traducerea și aparatul științific al tratatului Despre pasiuni sînt semnate de Gheorghe Brătescu, remarcat pînă acum prin studiul de istoria medicinei. În cercetarea operii lui Cartesius, Gheorghe Brătescu aduce o remarcabilă erudiție, păstrînd în general un ton rezervat și ferit de excese pozitiviste, atît de curente în unii oameni de specialitate, atunci cînd tenează o operă de pură speculație. Nu lipsește nici accentul polemic, acolo unde este cazul, fără a atinge în nici un fel vibrația încredințată de resentimente a unor comentarii asemănătoare. În acest sens, observațiile din nota 84 de la pagina 41 sînt pline de erudiție, aducîndu-ne o undă de aer curat prin mirarea trucea de expresia „Tulburător” este ca...”. Polemica fără ironie i se pare, desigur, prea brutală acestui iubitor de franțuzism. Discrepanțele prea transante au deservit însă de multe ori comentarii, mai ales în ceea ce privește legăturile lui Descartes cu spiritul epocii sale. Ele ar fi trebuit evidențiate cu mai multă hotărîre, chiar dacă relațiile pot să apară în anorii parodoxe, aproape incredibile. Cel mai puternic tratat despre pasiuni și despre facultățile volitive arăduse cu peste o sută de ani înainte de Descartes și aparține lui Ignatius de Loyola (noi am avut la îndemînă traducerea franceză din 1832, realizată de Pierre Jennesseux, cu notele celebrului Roothaan, în editura J. de Gigord). Este o lucrare compusă cu alit scop, dar minuta descrierilor unor stări, precum și profunzimea cunoașterii sufletului, aducîndu-ne o transformare însoțită de o depășire. Seară deosebită de Ignatius, care era un om de acțiune, Descartes aduce o deschidere mai mare, chiar dacă mai puțin profunzime. Ca și Ignatius, el avea în vedere un cititor, dar cînd filozoful de după el era un comentator, Aurel-Dragoș Munteanu

REVISTA STĂINĂ

CĂRȚILE consacrate aceluiași motiv pot să fie de multe feluri... Așa s-a întîmplat, desigur, și cu istoriile celui de al doilea război mondial! De curînd, ziarul din întreaga lume au consemnat volumul „Războiul mondial”, editat de Editura Științifică și Enciclopedică, aparut sub semnătura lui Studs Terkel la editura Pantheon.

MARELE SCULPTOR englez Henry Moore demonstrează o mare vitalitate artistică. La cel optzeci și șase de ani el s-a născut, artistul este prezent în aproape toate domeniile importante ale artei.

LA SALA „Baron” a venit primărit din Viena a avut loc o manifestare dedicată aniversării a 200 de ani de la nașterea răsăritului popular din Transilvania.

ÎNTEL dintr-o auză care pareu definitiv tăcut era Rudy Kipling, o intrucupare a unei limbi așpe, cu moravurile și sentimentalismul ei desuet. De curînd, un spectacol realizat de actorul Alec McCowen pe un scenariu de Brian Clark, a cunoscut un succes monstruos în Londra.

REEDITAREA marelui roman al lui Michael Gold, dedicat vieții mizerie din cartierul new-yorkez Lower East Side „Jews Without Money”, editura Carol and Graf, prilejuiește, fructuos, aprecieri din partea suplimmentului literar al ziarului New York Times.

REEDITAREA marelui roman al lui Michael Gold, dedicat vieții mizerie din cartierul new-yorkez Lower East Side „Jews Without Money”, editura Carol and Graf, prilejuiește, fructuos, aprecieri din partea suplimmentului literar al ziarului New York Times.

REEDITAREA marelui roman al lui Michael Gold, dedicat vieții mizerie din cartierul new-yorkez Lower East Side „Jews Without Money”, editura Carol and Graf, prilejuiește, fructuos, aprecieri din partea suplimmentului literar al ziarului New York Times.

REEDITAREA marelui roman al lui Michael Gold, dedicat vieții mizerie din cartierul new-yorkez Lower East Side „Jews Without Money”, editura Carol and Graf, prilejuiește, fructuos, aprecieri din partea suplimmentului literar al ziarului New York Times.

Înainte de Sarajevo

evenimentul cel mai important pentru fotbalul românesc rămîne întîlnirea de săptămîna viitoare a Uși-versității Craiova cu echipa fero-viarilor din Sarajevo. Deși cu cîțiva titulari în minus echipa craioveană a făcut față primei manșe a calificării în condiții satisfăcătoare. E mai ales o victorie a rutinei și a calității jocului de ansamblu. Rutina și a calității făcîndu-l un jucător de zile mari victoria rămîne a întregului mecanism al echipei în care randamentul noilor veniți, chiar dacă nu poartă în întregime pecetea stilului craiovean, a fost util. Trebuie spus doar că acest meci care în momentele penultimului a stat pe muchie de cuțit putea fi totuși cîștigat la scor de Universitatea, dacă a doua repriză era jucată cu mentalitatea din prima. Ceea ce este de altfel frumos în jocul jucătorilor oltieni este tocmai maniera deschisă, demnitatea conduitei în teren, resursele pe care știe să le arate în cele mai grele momente. Aceste calități s-au văzut în meciul cu fotbalistii iugoslavi mai ales în repriza primă, cealaltă vîndînd mai ales jocul apărării la un nivel cunoscut. Oaspeții din Iugoslavia ne-au arătat caracteristicile unei bune

JURNAL DE POET

Ultimul Heidegger

În recentul meu drum la Heidelberg am așezat din vitrina unei librării de curînd apărută, la editura Vittorio Klostermann, o carte de două sute de pagini, cuprinzînd ultimele texte ale gînditorului Martin Heidegger, intitulată „Denkerfragen” - experiențe ale cugătării. Dar cuprinde această carte din grija lui Hermann Heidegger, unul din fiii filozofului, și texte mai puțin cunoscute, de suflet, ale filozofului, poezii timpurii, scrisori, apoi conferințe țării, printre care ce-lăbrul drum de țară, publicat de mine în Lu-reașul de vremea studenției mele la Freiburg.

Socot de datoria mea, și cu cită bucurie o fac, să redau în continuare toate aceste poezii ale lui Heidegger în românește, aflînd că înzine de moarte, obișnua să citească zilnic poezie, pe Hölderlin.

Acest inițiator în a citi poezie, el însuși poet, spune undeva: „Rostirea poetică este cea ce prin excelență îngăduie muritorilor pe pămînt sub cer înaintea celor divine să locuiască.”

Poetul este cel ce prin vers „compromis”, esențializează într-un mod unic dat Patria, ridicînd-o la lumină.”

Nu întîmplător cel din urmă cuvînt grafiat de Heidegger este Heimat - Patria. Ioan Alexandru

Pieritoarea podoabă

Surzătoare toamnă timpurie Poarta grădini a deschis Condu-mă tu aurie Pe tinerescul drum promis

Incă o dată să salut Podoaba precară Cu pas de pelerin tăcut Între noapți și seară

Frunzul tău fosnitor De fiorii mării cuprins Se resimte-n cădere Curînd invins

Visul tău fericit În zăruca-n lumină Căută razele-n Istovită grădină?

În românește de Ioan Alexandru

Horea în proiecție europeană

Urmare din pag. 1

riul otoman, Suedia și Polonia, preludiul ale revoluției care avea să zădugea continentul. Revoluția franceză al cărui bicentener se apropie. Apărut în urmă cu cîteva luni, acest din urmă volum intitulat „Patriotismul republican și imperiile din răsărit” (Stecetto reformatore. La caduta dell'Antico Regime (1776-1789). Il patriottismo repubblicano e gli imperi dell'Est, Torino, Giulio Einaudi, p. 465-1065) aduce frecvent în scenă pe românii, fie pentru că ei sînt aflați implicați în marile evenimente, fie pentru că presa italiană începe să le acorde mai mult spațiu ca înainte. Cînd se vorbește despre Imperiul otoman se fac referinți la principatele dunărene studiate acum nu numai de către corespondenții de presă, dar și de oameni cu ochi pătrînzători și temeinică înțelegere a fenomenelor istorice: este citat celebrul Volney sau Raveich care sublinia faptul că „românii din Transilvania sînt de același neam cu cei din cele două provincii descrise de noi” (Moldova și Valahia). Un extras dintr-o scrisoare a unui cadu din Constantinopol reproduc de „Gazzetta universale” din 18 octombrie 1783 pune în lumina conflictul ireductibil dintre patriotismul care inflăcăra popoarele din Balcani și crisparea înaltei Porți, atotputernic de vechile rînduiri: era vorba de „o furnitură care amenința cu prăbușirea totală a imperiului”.

Dar românii intră în atenția cercurilor politice europene și, mai mult, a opiniei publice din aceste decenii datorită mîșării lui Horea care a pus sub semnul întrebării „marele proiect al lui Iosif al doilea” de consolidare a puterii monarhice. În acest context, clar întrevăzut de Franco Venturi, răscoala românilor se înscrie organic în lanțul revoluțiilor europene, chiar dacă își menține trăsăturile marilor mîșcări țărănești. Franco Venturi arată mai întîi cum au fost percepuți românii de oamenii de cultură italieni în această fază de sfîrșit a vechiului regim. El se oprește la paginile scrise de „rafinatul poligraf din Republica di San Marco”, din Veneția, Francesco Griselinți care, după o călătorie prin regiunile dunărene, între 1774 și 1776, a publicat o carte ilustrată de el însuși: „Lettere odepistiche” cuprinzînd „paginile cele mai vii scrise despre românii”, observă Franco Venturi. Cartea înfățișă o națiune plină de demnitate, cu trăsături bărbătești, păstrînd obiceiuri române, asemănătoare celor din Italia și plină de însușiri încă nepuse în valoare: „valahii” din părțile Banatului. Alte pagini au completat portretul unui popor prea puțin cunoscut. Dar el a ieșit puternic în lumină în toamna anului 1784.

Întemeiat pe surse de primă importanță și pe interpretările cele mai autorizate, semnate de David Prodan, Ștefan Păscu, Nicolae Edroiu, profesorul de la Torino prezintă faptele și apoi modelul său este reflectat ele în seriele italiene de acea vreme. La început, relațiile nu pornit de la informații mai deformatate răspîndite de autoritatea „nababurilor” și de aceea s-a scris că este vorba de o „națiune barbară” cu caracteristici de „națiune de oameni fără educație”. La asta s'au adăugat, cînd ar fi sîmțit nevoia să se prezintă Prin decembrie se mai putea spune că răscoala a condus de „Horea, Sofrony și Ștefan”. Dar se cucerisese faptul că cel care condusese răscoala a declarat că răscoala a fost provocată de „jugul sclaviei celei mai insuportabile”. Franco Venturi prezintă evoluția evenimentelor și cucerisese lor tot mai depășită în Italia și încheie cu propriul său comentariu arătînd că Horea a fost „tot timpul ghidat de un proiect și nu s-a bazat pe autoritatea unei deznădări”. El cere justiție și respectul persoanelor oșoare. Referindu-se la cei care au înțeles cel mai bine sensul evenimentelor, la cărturarul duimăș german Ludwig Wilhelm Wexberlin și la guvernatorul Brissoni, profesorul Venturi arată în această privință conștință: „Răscoala lui Horea, forțată de la o distanță mai mare, deșerie de șerăritățile imediate, rezultă a fi fost efective sau episod din criza finală a vechiului regim, în sînt revoluției americane și a celei olandeze” (p. 709-710). O confirmare o găsește istoricul torinez în scrierile lui Brissot adresată publicului lui Iosif al doilea, deoarece în acest „text”, revoluționarul francez „aplică doctrina declarată de independența americană la cazul oșoarelor din Transilvania”. În volumul precedent, Venturi a arătat că acuzația adusă de curînd lui Brissot de către un istoric american, anume că a fost în slujba politicii, nu spune nimic despre el luam în considerare condițiile în care lucrează un intelectual într-un regim absolutist. Dumprînzor, preștina la care a fost supus Brissot l-a făcut să cunoască mai bine adevărata față a regimului politic în care trăia. „nesfîrșitele compromisuri pe care fusese silit să le accepte pentru a putea supraviețui și lucra” întîrîndu-i convingerea că vechiul regim nu mai era sustinut decît de forță. De aceea a aruncat el în luptă vigoarea adevărului: susținînd cauza unor oameni aspruși de un regim care credea că nu se va afla niciodată că înțelegerea și umilește. Iobagii își ceruseră drepturile în numele muncii pe care o depuseseră și de aceea răscoala lor fusese o revoltă împotriva tiraniei, revoltă deplin justificată ținînd seama de dreptul la revoltă pe care îl au oamenii împotoliți. Această argumentare arată la rîndul ei importantă europeană a răscoalei lui Horea, conchide Franco Venturi, indicîndu-ne astel nivel la care au ajuns cele mai bune sinteze de istorie a secolului XVIII european și locul ocupat de românii în această perioadă de adînci transformări.

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Don Frunteleto, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Gheorghe Suciu (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Scîntel nr. 1, tel. 17 32 09 ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 14 95 Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘTIINȚE

Interim